

Sygn. akt II UZ 75/15

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Prusinowski

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku J. K.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o
ubezpieczenie rolnicze,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 kwietnia 2016 r.,
zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 19 października 2015 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 19 października 2015 r. odrzucił apelację Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dalej Prezes KRUS lub organ rentowy) od wyroku Sądu Okręgowego w G. VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 stycznia 2015 r. zmieniającego decyzję Prezesa KRUS z dnia 18 marca 2014 r. i ustalającego, że J. K. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego i emerytalno-rentowego od 31 grudnia 2008 r.

W sprawie tej ustalono, że organ rentowy pismem procesowym z dnia 15 stycznia 2014 r., oddanym 19 stycznia 2015 r. w placówce I.P. Spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością (dalej I.P.), wniósł o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego. Pismo to wpłynęło do sądu 22 stycznia 2015 r. Następnie organ rentowy 3 marca 2015 r. nadał w placówce I.P. pismo procesowe zawierające apelację, która wpłynęła do Sądu Okręgowego w G. 5 marca 2015 r. Ubezpieczony w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny odrzucił apelację organu rentowego uznając, że powinna ona zostać odrzucona przez Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 165 § 2 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2013 r., który stanowi, że „oddanie pisma procesowego w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe lub w placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu”. Sąd Apelacyjny podniósł, że z przywołanego przepisu zniknęło pojęcie „pocztowego operatora publicznego”, które zastąpione zostało pojęciem „operatora wyznaczonego”. Podobną regulację zawiera ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 23) stanowiąc w art. 57 ust. 5 pkt 2, że termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało nadane w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe. Zgodnie z art. 3 pkt 13 i art. 46 ust. 1 w zw. z art. 45 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (Dz.U. z 2012 r., poz. 1529 ze zm., dalej Prawo pocztowe) operatorem wyznaczonym jest operator pocztowy obowiązany do świadczenia usług powszechnych. Jego obowiązki (operatora wyznaczonego) pełni Poczta Polska S.A. (art. 178 ust. 1 Prawa pocztowego) w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od 1 stycznia 2013 r. (art. 192 Prawa pocztowego). Sąd drugiej instancji argumentował, że I.P. jest spółką prawa handlowego, która świadczy usługi przewozu przesyłek, w tym również usługi pocztowe, jednakże nie przysługuje jej status „operatora wyznaczonego”, o którym mowa w przepisie art. 165 § 2 k.p.c. Nie jest również operatorem świadczącym pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej. W konsekwencji oddanie pisma procesowego w placówce I.P. nie jest równoznaczne z wniesieniem

go do sądu - w takim przypadku za decydującą uznać należy datę wpływu tego pisma do sądu. Pismo procesowe zawierające wniosek Prezesa KRUS o sporządzenie uzasadnienia wyroku wpłynęło do sądu 22 stycznia 2015 r., czyli z uchybieniem ustawowego, tygodniowego terminu z art. 328 § 1 k.p.c., który upływał 21 stycznia 2015 r. W konsekwencji, zgodnie z art. 369 § 2 k.p.c., jeżeli strona nie zażądała uzasadnienia wyroku w terminie tygodniowym od ogłoszenia sentencji, dwutygodniowy termin do wniesienia apelacji rozpoczyna swój bieg od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia. Biorąc powyższe pod uwagę Sąd drugiej instancji uznał, że termin do wniesienia apelacji rozpoczął swój bieg od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia, tj. 21 stycznia 2015 r. i zakończył swój bieg 4 lutego 2015 r. Dlatego przyjął, że apelacja organu rentowego została złożona z uchybieniem ustawowego, dwutygodniowego terminu do jej wniesienia i podlegała odrzuceniu przez Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 370 k.p.c. Stosownie zaś do treści art. 373 k.p.c. Sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym apelację, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez Sąd pierwszej instancji.

W zażaleniu organ rentowy zarzucił naruszenie 1/ art. 206 § 2 k.p.c. przez brak pouczenia co do skutków czynności procesowych, dokonywanych za pośrednictwem innego niż wyznaczonego przez polską placówkę pocztową operatora pocztowego; 2/ art. 2 oraz art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, gdyż odrzucenie apelacji w tym stanie sprawy pozbawia *de facto* organ rentowy prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy; 3/ art. 5 k.c. przez odrzucenie apelacji, mimo że zarówno wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku, jak i apelacja zostały wniesione przed upływem terminu do dokonania tych czynności, na co wskazuje data nadania przesyłek, a tym samym pozbawienie organu możliwości obrony swych praw; 4/ art. 165 § 2 k.p.c., przez odrzucenie apelacji, mimo że została ona złożona za pośrednictwem polskiej placówki pocztowej w terminie ustawowym. Dodatkowo organ rentowy zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przez nieuwzględnienie, że wyrok Sądu pierwszej instancji został uzasadniony na wniosek organu rentowego wniesiony za pośrednictwem operatora I.P. oraz nieuwzględnienie okoliczności, że pozwany organ rentowy, podobnie jak sądy i prokuratury w kraju, ma zawartą umowę na doręczanie przesyłek z I.P. Sp. z o. o.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie może zostać uwzględnione. W identycznym stanie zdarzeń procesowych Sąd Najwyższy wypowiedział się już w postanowieniu z dnia 25 sierpnia 2015 r., II UZ 16/15 (LEX nr 1797089). Wnoszący zażalenie formułując jego zarzuty odbiega od stanu normatywnie wyznaczonego przez obowiązujące przepisy. Pomija przede wszystkim to, że zgodnie z art. 369 § 1 k.p.c. apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem. Wyrok z uzasadnieniem doręcza się tej stronie, która w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji zgłosiła wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem (art. 328 § 1 oraz 331 § 1 k.p.c.). Jeżeli strona nie zgłosiła wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do zgłoszenia takiego wniosku (art. 369 § 2 k.p.c.). Oznacza to, że Kodeks postępowania cywilnego zawiera dwie rozłączne metody ustalania terminu do wniesienia apelacji, uzależnione od tego, czy złożenie apelacji było lub nie było poprzedzone wystąpieniem z żądaniem doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Zgodnie z art. 167 k.p.c., czynność podjęta przez stronę po terminie jest bezskuteczna. Bezskuteczność czynności wpływających na zachowanie terminu do złożenia środka zaskarżenia musi być uwzględniona przez sąd odwoławczy kontrolujący na podstawie art. 373 w związku z art. 370 k.p.c., między innymi, terminowość złożenia środka zaskarżenia. Podniesiony w zażaleniu problem był już wyjaśniany w orzecznictwie. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 r. w sprawie V CZ 116/14 (LEX nr 1713030), wyrażono pogląd, że zgodnie z art. 167 k.p.c. czynność podjęta przez stronę po terminie jest bezskuteczna, co ma wpływ na niezachowanie terminu do złożenia środka zaskarżenia i powinno zostać uwzględnione przez sąd odwoławczy kontrolujący na podstawie art. 373 w związku z art. 370 k.p.c. W rezultacie należy przyjąć, że dla strony, która nie zażądała sporządzenia uzasadnienia albo zażądała go w terminie

spóźnionym, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia. Rozważania te odpowiadają skarżącemu na zarzut, że Sąd pierwszej instancji sporządził uzasadnienie i je doręczył organowi rentowemu.

Równocześnie zasadą jest, że dochowanie terminu do wniesienia każdego pisma procesowego, a więc również wniosku o uzasadnienie wyroku oraz doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem, jak i apelacji, wymaga wniesienia wniosku do właściwego sądu. Wyjątek od tej zasady przewidziano w art. 165 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, oddanie pisma procesowego w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe lub w placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przepis ten nie może być wykładany rozszerzającego. Za takim stanowiskiem przemawia jego wyjątkowy charakter prawny oraz okoliczność, że tylko potwierdzenie wydane przez placówkę pocztową operatora wyznaczonego ma moc dokumentu urzędowego poświadczającego datę nadania pisma procesowego do sądu, co pozwala sądom skontrolować dochowanie przez stronę terminu do dokonania czynności procesowej. W konsekwencji nie ma uzasadnienia taka wykładnia art. 165 § 2 k.p.c., zgodnie z którą oddanie pisma procesowego w polskiej placówce pocztowej operatora niebędącego operatorem wyznaczonym w rozumieniu przepisów ustawy - Prawo pocztowe byłoby równoznaczne z wniesieniem pisma procesowego do sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 lipca 2015 r., II UZ 10/15, LEX nr 1762485). W rezultacie zarzut naruszenia art. 165 § 2 k.p.c. okazał się bezpodstawny. Wyjątkowość spornej regulacji prawnej przekonuje, że bez znaczenia jest okoliczność korzystania z usług I.P. przez sądy i prokuratury.

Pouczenie zawarte w art. 206 § 2 k.p.c. nie dotyczy skutków przesyłania przez strony korespondencji do sądu przez określonego operatora pocztowego, a wobec braku wyraźnego ustawowego wskazania sąd nie ma obowiązku pouczenia ani ostrzegania strony o wyjątkowej regulacji z art. 165 § 2 k.p.c. W konsekwencji nie doszło też do naruszenia art. 206 § 2 k.p.c. Pouczenie lub jego brak nie modyfikuje terminów określonych w art. 369 § 2 k.p.c., a tym samym nie

uchyla skutku z art. 167 k.p.c. Mogłoby mieć jedynie potencjalne znaczenie przy złożeniu wniosku o przywrócenie terminu, czego jednak organ rentowy nie domagał się, pozostając w przekonaniu, że zachował termin do wniesienia apelacji.

Z zawartej w art. 2 Konstytucji RP zasady demokratycznego państwa prawnego i przewidzianego w art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej prawa do sądu, wynika gwarancja zapewnienia każdemu uprawnionemu możliwości przeprowadzenia kontroli orzeczenia przez przeniesienie sprawy do wyższej instancji lub poddania go nadzwyczajnej kontroli. Wnoszący zażalenie pomija jednak to, że w myśl art. 176 ust. 2 Konstytucji RP, ustrój i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami określają ustawy. Oznacza to, że ustawodawca może w drodze ustawy określić zasady dotyczące przebiegu postępowania sądowego, które wiążą się z określonymi obowiązkami, rygorami i ograniczeniami dla stron uczestniczących w takim postępowaniu. Dotyczy to także terminów i sposobów wnoszenia pism procesowych do sądów. Ochronie praw konstytucyjnych na gruncie ustawy procesowej służy instytucja przywrócenia terminu do skutecznego dokonania przez stronę spóźnionej czynności procesowej, gdy strona nie ponosi winy za to, że czynności tej nie dokonała w terminie (art. 168 i nast. k.p.c.).

Ostatni z zarzutów odwołuje się do instytucji nadużycia prawa podmiotowego. Konstrukcja ta, posługująca się klauzulami generalnymi, ma zastosowanie na gruncie prawa materialnego (art. 5 k.c. i art. 8 k.p.). Uznanie, że oddziałuje również w sferze prawa procesowego jest możliwe na podstawie wyraźnego odesłania ustawowego. W Kodeksie postępowania cywilnego występują sytuacje, w których sąd zobowiązany jest uwzględnić zasady współzycia społecznego (np. art. 183¹⁴ § 3 k.p.c., art. 184 k.p.c., art. 203 § 4 k.p.c., art. 213 § 2 k.p.c., art. 622 § 2 k.p.c.). Nie znaczy to jednak, że zasada ta ma generalne zastosowanie i może usprawiedliwiać lub modyfikować kodeksowy sposób procedowania. Pozbawienie możliwości obrony swych praw zostało powiązane przez wnoszącego zażalenie z art. 5 k.c. Przepis ten posługuje się jednak innymi kategoriami – zasadami współzycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (mającego swoje źródło w prawie materialnym). Nie uprawnia do twierdzenia, że art. 5 k.c. stanowi uzasadnienie do przeorientowania skuteczności kodeksowych rozwiązań proceduralnych tak, aby strona, która

uchyliła wymaganiom procesowym mogła skutecznie wnieść środek odwoławczy. Uchybienie terminu do dokonania czynności procesowej może być sanowane („ratowane”) przez złożenie wniosku o przywrócenie terminu, który chroni strony postępowania przed „pozbawieniem ich możliwości ochrony praw”. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 5 k.c. okazał się chybiony.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

kc